

ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҲУҚУҚ ИЖОДКОРЛИГИ ҲАМДА ДАВЛАТ БОШЛИҒИ ИШТИРОКИНИНГ ЎЗИГА ХОС ҲУСУСИЯТЛАРИ

Аннотация: Мақолада Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг ҳуқуқ ижодкорлиги фаолияти ва унда Ўзбекистон Республикаси Президенти иштирокининг ўзига хос ҳусусиятлари тадқиқ этилган ҳамда мазкур соҳадаги қонунчиликни такомиллаштиришга қаратилган таклифлар ишлаб чиқилган.

Аннотация: В статье изучены особенности правотворческой деятельности Кабинета Министров Республики Узбекистан и участие в нем Президента Республики Узбекистан, а также разработаны предложения по совершенствованию законодательства в данной сфере.

Abstract: The article studied features of lawmaking activity of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan and the participation of the President of the Republic of Uzbekistan in it, as well as developed proposals to improve the legislation in this area.

Таянч сўзлар: Конституция, қонун, фармон, қарор, фармойиш, Президент, давлат бошлиғи, Вазирлар Маҳкамаси, ҳукумат, Бош вазир, ҳуқуқ ижодкорлиги.

Ключевые слова: Конституция, закон, указ, постановление, распоряжение, Президент, глава государства, Кабинет Министров, правительство, Премьер-министр, правотворчество.

Key words: Constitution, law, decree, resolution, ordinance, President, head of state, Cabinet of Ministers, government, Prime minister, lawmaking.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси конституциявий нормалар доирасида ва амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ мамлакатнинг бутун ҳудудидаги барча органлар, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, мансабдор шахслар ва фуқаролар томонидан бажарилиши мажбурий бўлган қарорлар ва фармойишлар чиқаради. Вазирлар Маҳкамасининг норматив-ҳуқуқий тусдаги ёки муҳим аҳамиятга эга бўлган ҳужжатлари Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари шаклида, тезкор ва жорий

масалалар бўйича қарорлари эса Вазирлар Маҳкамасининг фармойишлари шаклида қабул қилинади.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси қарорлар ва фармойишларининг қонуности характери яққол кўзга ташланади. Уларни тартибга солиш ва амал қилиш доираси жуда кенг бўлиб, жамиятдаги ижтимоий, иқтисодий ва маънавий соҳадаги муносабатларни тартибга солишга қаратилади ва аксарият ҳолларда қонунлар, Ўзбекистон Республикаси Президенти фармон ва қарорларига мувофиқ ҳамда уларнинг ижроси юзасидан қабул қилинади. Шунингдек, баъзи ҳолларда Президентнинг ҳуқуқий ҳужжатлари тўғридан-тўғри Вазирлар Маҳкамаси қарорлари ва фармойишларининг ҳуқуқий асоси бўлиб хизмат қилиши мумкин. Бошқача айтганда, Президент фармон ва қарорларида ушбу ҳужжатнинг ижросини таъминлаш мақсадида маълум муддат ичида Вазирлар Маҳкамаси томонидан қарор қабул қилиш ва ушбу қарорда аниқ масалалар кўзда тутилиш белгилаб қўйилиши мумкин. Бундан ташқари, Президент ҳужжатларида Вазирлар Маҳкамасига “таклифлар киритсин”, “чоралар кўрилсин”, “таъминласин”, “вазифалар юклансин”, “ташқил этилсин”, “ишлаб чиқилсин”, “тақиқлансин”, “йўналтирилсин” каби шаклларда топшириқлар назарда тутилиб, одатда Вазирлар Маҳкамаси давлат бошлиғи фармон ва қарорларида белгиланган вазифаларни “амалга ошириш”, “бажариш” ёки “ижро этиш” юзасидан қарорлар қабул қилади. Вазирлар Маҳкамасига юқоридаги шакллар асосидаги топшириқларнинг аксарият қисми айнан Президент фармонларида назарда тутилади. Давлат бошлиғи қарорларида эса асосан топшириқлар давлат ва хужалик бошқаруви органлари, банклар, турли хил ташкилот ва муассасаларга йўналтирилади.

Умуман олганда, жаҳон амалиётида давлат бошқарувида оид ҳуқуқий ҳужжатларни қабул қилишда ҳам сон, ҳам самара жиҳатдан ҳукумат ҳуқуқий ҳужжатлари муҳим ўрин тутди. Уларининг мажбурийлиги жиҳатдан қонун ва давлат бошлиғи ҳуқуқий ҳужжатларига тенглаштирилганлиги муҳим хусусияти бўлса, сон жиҳатдан кўп бўлган ҳукумат ҳужжатлари давлат ва

жамият ҳаётининг барча соҳаларни тартибга солишини англатади. Бу табиий ҳол ва самарали восита ҳисобланади, негаки бу ҳужжатларнинг асосий хусусияти шундан иборатки, улар қонун ва давлат бошлиғи ҳуқуқий ҳужжатлари билан тартибга солинмаган барча соҳалар ва муносабатларни тартибга солади.

Хорижий мамлакатлар қонунчилигига эътибор берадиган бўлсак, қатор мамлакатларда (Россия, Озарбайжон, Қирғизистон, Туркменистон, Украина, Албания) Ўзбекистон Республикасида сингари айнан қарор ва фармойиш ҳукумат томонидан қабул қилинувчи ҳуқуқий ҳужжат ҳисобланади. Айрим мамлакатларда (Чехия, Македония, Руминия) ҳукумат фақат қарор қабул қилиш ваколатига эга. Баъзи мамлакатларда эса (Беларусия, Қозоғистон, Молдова, Венгрия, Польша) ҳукумат томонидан қабул қилинувчи қарор ва бошқа ҳужжатлардан (инструкция, ордонанс) ташқари, ҳукумат раҳбари фармойиш қабул қилиш ваколатига эга. Демак, бу давлатларда фармойиш ҳукумат раҳбари томонидан қабул қилинувчи ҳужжат ҳисобланади. Фикримизча, ижро ҳокимияти олий органи фаолиятига доир, кундалик ва тезкор масалаларни ҳал этиш бўйича коллегиял органнинг эмас, балки мансабдор шахснинг фармойиши ўринли ва самарали ҳисобланади. Негаки, ҳукумат мажлисларини чақириш ва унинг кун тартибига тезкор масалаларни қўйиш мантиқан нотўғри бўлар эди (процессуал муддатларни инобатга олган ҳолда). Шунингдек, ўз хусусиятига кўра фармойиш индивидуал ҳужжат ҳисобланади, унинг хусусиятларини ўз ичига олган ҳужжатнинг ҳукумат мажлисида овозга қўйиб қабул қилиниши эса фармойишнинг юридик табиатига таъсир этади. Бундан ташқари, ҳукумат (ёки унинг раёсати), яъни коллегиял орган мажлисларида овозга қўйилиб қабул қилинган ҳужжатда “қарор қилди” деган қисм бўлиши лозим, бизга маълумки, фармойишда бундай қисм бўлмайди. Бу коллегиял тартибда қабул қилинган ҳужжатни индивидуал ҳужжатдан фарқлаб турувчи асосий омиллардан бири ҳисобланади. Ҳукумат мажлисида овозга қўйилмасдан унинг раҳбари

томонидан шахсан қабул қилинган ҳукумат фармойиши эса ўзининг юридик хусусиятига кўра ҳукумат раҳбари фармойишидан фарқ қилмайди.

Ўзбекистон Республикасида ҳам Вазирлар Маҳкамаси қарор ва фармойишлар қабул қилади. Бундан ташқари, Ўзбекистон Республикаси Бош вазири ўз ваколатларига кирувчи масалалар юзасидан фармойишлар чиқаради¹. Бироқ, *Ўзбекистон Республикаси қонунчилигида Вазирлар Маҳкамаси фармойиши ва Бош вазир фармойишини батафсил фарқлаш масадга мувофиқ*. Аниқроқ қилиб айтадиган бўлсак, “*Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида*”ги Қонуннинг тегишли равишда 15 ва 20-моддаларида ўз аксини топган Бош вазирнинг “*ўз ваколатларига кирувчи масалалар*” ва Вазирлар Маҳкамасининг “*тезкор ва бошқа жорий масалалар*” ибораларига узил-кесил ойдинлик киритиш лозим. Акс ҳолда амалиётда тушунмовчиликлар юзага келиши ҳам эҳтимолдан ҳоли эмас. Фикримизча, Вазирлар Маҳкамаси ва унинг таркибий бўлинмалари фаолиятига доир масалалар Бош вазир фармойиши билан, ижро ҳоқимияти олий органи ваколатига доир жорий ва тезкор масалалар эса Вазирлар Маҳкамаси фармойиши билан тартибга солиниши мақсадга мувофиқ.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Вазирлар Маҳкамаси қарорлари ва фармойишларини тайёрлаш, кўриб чиқиш ва имзолаш жараёнидаги иштирокига келсак, давлат бошлиғи томонидан қабул қилинган “*Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари ва фармойишларини тайёрлаш, кўриб чиқиш ва имзолаш тартиби тўғрисида*” фармойишнинг 2 ва 3-иловасида Вазирлар Маҳкамаси томонидан давлат бошлиғи билан келишиш учун тақдим этилувчи Ҳукумат қарор ва фармойишларнинг предмети бўлган масалалар, шунингдек Вазирлар Маҳкамаси ваколатига доир масалалар юзасидан давлат аҳамиятига молик бўлган иқтисодий, ижтимоий, молиявий соҳадаги муҳим кўрсаткичлар келтирилган². Юқорида қайд этилган масалалар бўйича Ҳукуматнинг

---

¹ “Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида” 2003 йил 29 августдаги 524-П-сонли Қонун (янги таҳрир). // *Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 2003 й., 9-10-сон, 138-модда*

² Қаранг: Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг

қарорлари ва фармойишлари лойиҳалари Ўзбекистон Республикаси Президенти билан келишиш учун тегишли тартибда киритилади³.

Вазирлар Маҳкамаси қарорлари ва фармойишлари (асосан қарорлар) лойиҳалари Бош вазири ёки Вазирлар Маҳкамаси мажлиси томонидан тегишли тартибда маъқуллангандан сўнг⁴, келишиш учун Ўзбекистон Республикаси Президенти Девонига киритилади. “Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида”ги Қонуннинг 14-моддасига⁵ мувофиқ, фақатгина Ҳукумат мажлисларида кўриб чиқилиши лозим бўлган масалалар юзасидан қарор ва фармойишлар лойиҳалари Вазирлар Маҳкамаси мажлиси томонидан маъқулланиши лозим, бошқа масалалар бўйича Ҳукумат ҳуқуқий ҳужжатлари лойиҳалари Бош вазир томонидан маъқулланиши мумкин. Президент Девонида келишишни талаб қилмайдиган масалалар бўйича Вазирлар Маҳкамаси қарорлари эса Бош вазир томонидан тўғридан-тўғри имзоланади⁶.

Вазирлар Маҳкамасининг Ижро этувчи аппарати бошқарувчиси имзоланиши ёки келишилиши керак бўлган Ҳукумат қарорлар ва фармойишлар лойиҳаларини Бош вазирнинг розилик имзоси билан, алоҳида ҳолларда эса, Бош вазир ёки ўринбосарларидан бирининг мазкур лойиҳани мақсадга мувофиқлигини асословчи ахборот хати билан Ўзбекистон Республикаси Президенти Девонининг тегишли хизматига киритади. Давлат бошлиғи Девонининг тегишли хизмати Ҳукумат қарорларининг киритилган лойиҳаларини батафсил ўрганиб чиқиб, улар юзасидан хулосалар тайёрлайди. Сўнг мазкур қарорлар ва фармойишлар лойиҳалари ёки уларнинг тегишли принципиал параметрларини кўриб чиқиш материаллари

қарорлари ва фармойишларини тайёрлаш, кўриб чиқиш ва имзолаш тартиби тўғрисида” 2005 йил 4 февралдаги Ф-2118-сонли фармойиши. // http://lex.uz/pages/getpage.aspx?lact_id=1353666&query=undefined

³ Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Регламенти тўғрисида” Ўзбекистон 2005 йил 14 февралдаги 62-сонли Қарори иловаси (Вазирлар Маҳкамаси Регламенти) // *Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2005 й., 7-сон, 55-модда.*

⁴ Ўша жойда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Регламенти тўғрисида” 2005 йил 14 февралдаги 62-сонли Қарори иловаси (Вазирлар Маҳкамаси Регламенти) // *Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2005 й., 7-сон, 55-модда*

⁵ *Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 2003 й., 9-10-сон, 138-модда*

⁶ Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Регламенти тўғрисида” Ўзбекистон 2005 йил 14 февралдаги 62-сонли Қарори иловаси (Вазирлар Маҳкамаси Регламенти) // *Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2005 й., 7-сон, 55-модда*

билан Давлат маслаҳатчиси томонидан Президентга ахборот берилади. Давлат бошлиғи томонидан мулоҳазалар билдирилган тақдирда, давлат маслаҳатчилари хизматлари Вазирлар Маҳкамасининг Ижро этувчи аппарати билан биргаликда Ҳукумат қарорлари лойиҳаларини пухта ишлаб чиқадилар, шундан сўнг улар тўғрисида Президентга такроран ахборот берилади. Давлат бошлиғи Девонига киритилган Ҳукумат қарорлари лойиҳалари Президент томонидан маъқулланган тақдирда улар имзолаш учун Вазирлар Маҳкамасига қайтарилади ва Бош вазири томонидан имзоланади⁷.

Юқорида қайд этилган ҳуқуқий муносабатни янада такомиллаштириш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси Регламентининг 54-бандини қуйидаги тахрирда баён этиш тавсия этилади: *“Киритилган Ҳукумат қарорлари лойиҳалари Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан маъқулланган тақдирда уларни имзолаш учун Вазирлар Маҳкамасига қайтарилади ёки Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан имзоланади. Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан маъқулланган ва имзолаш учун Вазирлар Маҳкамасига қайтарилган Ҳукумат қарорлари лойиҳалари Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири томонидан имзоланади”*. Сабаби, ушбу Регламентнинг 50-бандида Вазирлар Маҳкамаси қарорлари ва фармойишлари лойиҳалари Президент томонидан имзоланиши ёки у билан келишилиши учун давлат бошлиғи Девонига киритилиши белгилаб қўйилган⁸. Аммо Регламентда тегишли тартибда келишилган ҳамда маъқулланган Ҳукумат ҳуқуқий ҳужжати лойиҳасига Президент томонидан имзо чекилиши мумкинлиги белгилаб қўйилмаган. Ваҳоланки, амалиётда Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан Вазирлар Маҳкамаси қарорларига имзо чекиш амалиёти муваффақиятли қўлланиб келинмоқда⁹.

---

⁷ Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Регламенти тўғрисида” Ўзбекистон 2005 йил 14 февралдаги 62-сонли Қарори иловаси (Вазирлар Маҳкамаси Регламенти) // *Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2005 й., 7-сон, 55-модда*;

⁸ Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Регламенти тўғрисида” Ўзбекистон 2005 йил 14 февралдаги 62-сонли Қарори иловаси (Вазирлар Маҳкамаси Регламенти) // *Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2005 й., 7-сон, 55-модда*

⁹ Қаранг: *Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2008 й., 44-45-сон, 445-модда; Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2008 й., 52-сон, 518-модда; Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2009 й., 34-сон, 369-модда; Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами,*

Фикримизча, давлат бошлиғининг Вазирлар Маҳкамаси қарорларига имзо чекиш ҳуқуқи унинг Ҳукумат мажлисларида раислик қилиш ҳуқуқи билан боғлиқ. Вазирлар Маҳкамаси Регламентининг 67-бандига мувофиқ, Ҳукумат мажлисларида қабул қилинган қарорлар баён билан расмийлаштирилиб, раислик қилувчи томонидан имзоланади¹⁰. Моҳиятан Президент раислигида ўтказилган Вазирлар Маҳкамаси мажлиси кун тартибига киритилган ёки ундаги масалалар юзасидан ишлаб чиқилган Ҳукумат қарори лойиҳасига давлат бошлиғи томонидан имзо чекиш қонунчиликка зид эмас, чунки ушбу қарорнинг предмети айнан Президент раислигида кўриб чиқилади. Масалан, Францияда ҳукумат томонидан қабул қилинган ордонанс ва декретлар президент томонидан имзоланади¹¹, негаки, у ҳукумат мажлисларида доимий раислик қилади¹². Шу сабабли ҳам, Президентнинг тегишли тартибда давлат бошлиғи Девонига киритилиб, маъқулланган ҳукумат қарорларига нисбатан имзо чекиш ҳуқуқини қўллаш механизмини Вазирлар Маҳкамаси Регламентининг 54-бандида ақс эттириш мақсадга мувофиқ бўлади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Вазирлар Маҳкамаси ҳуқуқ ижодкорлиги фаолиятида иштирокининг ўзига хос предмети – бу давлат бошлиғининг Ҳукумат ҳуқуқий ҳужжатларини бекор қилиш ҳуқуқидир. “Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида”ги Қонуннинг 20-моддаси бешинчи қисмига мувофиқ, “Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 93-моддасига асосланган ҳолда Вазирлар Маҳкамаси қарорлари, фармойишларини ҳамда Бош вазир фармойишларини бекор қилишга ҳақли”¹³. Демак, Ўзбекистон Республикаси Президенти Вазирлар Маҳкамаси қарорлари ва фармойишлар,

---

2010 й., 21-сон, 162-модда; Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2011 й., 18-сон, 179-модда; Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2013 й., 1-сон, 5-модда; Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2013 й., 38-сон, 493-модда; Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2014 й., 2-сон, 23-модда; Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2015 й., 22-сон, 288-модда; Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2015 й., 22-сон, 290-модда

¹⁰ Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Регламенти тўғрисида” Ўзбекистон 2005 йил 14 февралдаги 62-сонли Қарори иловаси (Вазирлар Маҳкамаси Регламенти) // Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2005 й., 7-сон, 55-модда

¹¹ Маклаков В.В. Конституции зарубежных государств. – М.: Инфотропик Медиа, 2012. – С. 87.

¹² Маклаков В.В. Конституции зарубежных государств. – М.: Инфотропик Медиа, 2012. – С. 85.

¹³ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 2003 й., 9-10-сон, 138-модда

шу жумладан Ҳукумат раҳбари фармойишларни бекор қилиш ҳуқуқига эгадир. Давлат бошлиғига хос бўлган ушбу ҳуқуқни асосан МДҲ давлатларининг (Озарбайжон, Беларусия, Грузия, Қозоғистон, Украина (тўхтатиб туради), Россия) қонунчилигида кузатишимиз мумкин. Президент Вазирлар Маҳкамаси қарорлари ва фармойишлари ҳамда Бош вазирнинг фармойишларни бекор қилар экан, бу унинг Конституция ва қонунларга риоя этилишининг кафили сифатидаги вазифаси ҳисобланади. Зеро, “Конституциянинг кафили сифатида Президент ҳукуматнинг ғайриҳуқуқий актлари бекор қилишга нафақат ҳақли, балки мажбурдир”¹⁴. Албатта, давлат бошлиғининг ҳукумат ҳуқуқий ҳужжатларини бекор қилиш ҳуқуқи унинг ижро ҳокимияти олий органи фаолиятидаги ўзига хос ролдан далолат беради, чунки аксиомага хос бўлган қоида мавжуд бўлиб, унга кўра норматив-ҳуқуқий ҳужжат, уни қабул қилган давлат органи ёки ушбу давлат органи бўйсинган мансабдор шахс томонидан бекор қилишини мумкин¹⁵.

Бироқ, Президентнинг Вазирлар Маҳкамаси ҳуқуқий ҳужжатларини бекор қилиш ҳуқуқи деярли фойдаланилмайдиган, “уйқуда ётган” ҳуқуқлардан бири ҳисобланади. Чунки, Ҳукумат томонидан ишлаб чиқилган қарор ва фармойишлар лойиҳаларининг аксарият қисми давлат бошлиғи билан келишилади. Келишиш жараёни эса номувофикликларни бартараф этишга қулай замин яратади. Бундан ташқари, хорижий мамлакатлар амалиётида (шу жумладан Ўзбекистонда ҳам) давлат бошлиғи томонидан ушбу ҳуқуқдан фойдаланиш ҳолати жуда кам учраганлиги юқоридаги фикримизни яна бир бор тасдиқламоқда. Агарда Президент билан келишишни талаб этмайдиган масалалар бўйича Вазирлар Маҳкамаси қабул қилган қарор ёки фармойиши Конституция, қонун ёки давлат бошлиғи ҳуқуқий ҳужжатларига зид келса, бундай ҳолатда Президент томонидан Ҳукуматга ушбу ҳуқуқий ҳужжатни қайта кўриб чиқиш ёки унинг юқори турувчи ҳужжатларга зид бўлган нормаларига ўзгартириш киритиш бўйича

---

¹⁴ Болеховская А.Н. Правовая охрана Конституции Российской Федерации. Дисс. ... канд. юрид. наук. – Волгоград, 2006. – С. 120.

¹⁵ Конституция Российской Федерации. Проблемный комментарий. – М., 1997. – С. 360.

тегишли (оғзаки) топширик бериб, ушбу муаммони оптимал йўл билан бартараф этилиши мантиқан тўғри бўлади.

А.Шеян, Н.Колосова ва В.Лучинлар, ҳукуматнинг қонунга зид ҳужжатларининг бекор қилинишини конституциявий-ҳуқуқий жавобгарлик шакли ҳисоблаб, ушбу ҳужжатни қабул қилган органнинг фаолиятига нисбатан салбий баҳо берилиши, салбий баҳони эса конституциявий-ҳуқуқий санкция сифати эътироф этадилар¹⁶. Фикримизча, давлат бошлиғи томонидан ижро ҳокимияти олий органи ҳуқуқий ҳужжатларининг бекор қилиниши ўзида тўғридан-тўғри Ҳукуматга нисбатан конституциявий-ҳуқуқий жавобгарликни акс эттирмайди, балки унинг айрим аломатларини мужассамлаштириши мумкин. Бироқ, салбий баҳо ёки танбеҳ ҳар доим ҳам реал конституциявий-ҳуқуқий жавобгарликни келтириб чиқармайди, чунки у юридик оқибатларга олиб келмаслиги ёки ижро ҳокимияти олий органи фаолиятига таъсир этмаслиги мумкин. Масалан, “Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида”ги Қонуннинг 4¹-моддаси биринчи қисми “в” бандига мувофиқ, Вазирлар Маҳкамаси бир неча марта Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига, қонунларига, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари, қарорлари ва фармойишларига зид қарорлар қабул қилган тақдирда Ҳукуматга нисбатан давлат бошлиғи томонидан жавобгарлик қўлланилиши мумкин, яъни Бош вазир лавозимидан озод этилади, Вазирлар Маҳкамаси таркиби эса у билан бирга истеъфога чиқади¹⁷. Бироқ, бу ерда “бир неча марта” деган иборага эътибор қаратиш керак, чунки қонунга мувофиқ, бир марта ғайриҳуқуқий ҳужжатнинг қабул қилиниши Ҳукуматнинг жавобгарлигини келтириб чиқармайди. Вазирлар Маҳкамасининг жавобгарлиги келиб чиқиши учун, у томонидан бир неча мартаба юқори турувчи ҳуқуқий ҳужжатларга зид ҳужжат қабул қилиши лозим.

---

¹⁶ Қаранг: Колосова Н.М. Конституционная ответственность – самостоятельный вид юридической ответственности. // Государство и право, 1997. - №2. – С. 91.; Шеян А.Н. Институт правительственной ответственности в России. Дисс. ... канд. юрид. наук. – Краснодар, 2007. – С. 36.; Лучин В.О. Конституция Российской Федерации. Проблемы реализации. – М., 2002. – С. 361-363.

¹⁷ *Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 2003 й., 9-10-сон, 138-модда*

Хулоса қиладиган бўлсак, Ўзбекистон Республикаси Президенти ва Вазирлар Маҳкамасининг ҳуқуқи ижодкорлиги соҳасидаги муносабатлари серқирра бўлиб, давлат ҳокимиятининг ушбу икки субъекти фаолиятининг айнан бир соҳада амалга оширилиши, уларнинг фаолияти бир-бири билан нақадар чамбарчас боғлиқ эканлигинидан далолат беради. Мазкур ҳуқуқий муносабатларда Президент Вазирлар Маҳкамасига у ёки бу масала юзасидан қарор ёки фармойиш қабул қилиш бўйича топшириқ бериш, Ҳукумат томонидан қабул қилинаётган қарор ва фармойишларни кўриб чиқиш ва маъқуллаш, шунингдек айрим ҳолларда уларга имзо чекиш, Конституция, қонунлар ва давлат бошлиғи ҳуқуқий ҳужжатларига зид бўлган Вазирлар Маҳкамаси қарор ва фармойишларини, шунингдек Бош вазир фармойишларни бекор қилиш каби ҳуқуқ ва ваколатларни амалга оширади. Ҳуқуқ ижодкорлиги соҳасида Президент ва Вазирлар Маҳкамаси муносабатларининг юқорида таҳлил этилган шакл ва усулда йўлга қўйилганлиги давлат бошқаруви тизимининг барқарорлиги ва самарадорлигини муҳим гарови ҳисобланади.

Боту Бабиrowич Алимов
Тошкент давлат юридик университети
“Давлат ҳуқуқи ва бошқаруви” кафедраси ўқитувчиси
Манзил: Тошкент шаҳар, Юнусобод тумани,
Шуҳрат кўчаси 20-уй. Индекс: 100084
Алоқа учун: +998946510090, +998983060038
E-mail: bw10w2969@mail.ru